

Kırsal Yerel Halkın Turizmden Ekonomik Olarak Yararlanma Durumu: Salda Gölü Örneği

The Economic Benefit to Local Rural People from tourism: The Case of Salda Lake

Serdar CEYLAN*
İhsan BULUT**

Öz: Araştırmanın amacı, kırsal bölgelerde gelişen turizmin yerel halkın ekonomik kalkınmasında nasıl bir rol oynadığını anlamak; ayrıca kırsal turizmin alandaki gelişimine karşın yerel halkın tutumunun nasıl olduğunu anlamaya çalışmaktır. Araştırma nitel araştırma deseninde yürütülmüş, görüşme ve gözlem teknikleri çalışmada kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları üzerinden yerel halk ile yüze yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş; elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, göl alanı son üç yıldır turizmde popüler olmuş ve yılda 700 bin ziyaretçiyi kendisine çekmiştir. Köy halkından yaklaşık 30 kişi, göl kenarında yöresel ürünler satmaktadır. Ayrıca yerel halk, Salda Köyü içerisinde pansiyonlar inşa ederek turizmden yararlanmaya çalışmaktadır. Göl çevresinde Kaymakamlık tarafından inşa edilen kafe ve büfe işletmelerinde Salda Köyü kadınları sezonluk olarak istihdam edilmektedir. Göl çevresinin temizliğinde İŞKUR üzerinden 10 köy kadının da istihdam edildiği görülmektedir. Ancak alanın 2019'da Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmesiyle yerel halkın çadır ve konteynırlarda yiyecek ve içecek satması yerel yönetimlerce yasaklanmıştır. Yerel halk, yerel yönetimlerin alandaki sıkı kontrollerini ve yasaklamalarını eleştirmektedir. Sonuç olarak; kırsal kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi ve kırsal yoksulluğun azaltılması için, yerel halkın turizmin içerisine dâhil edilmesi ve yapılacak Salda Gölü Millet Bahçesi'nden yerel halka işletme yerlerinin verilmesi sağlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Kırsal Turizm, Turistik Ürün, Yerel Ekonomik Gelişme, Salda Gölü, Burdur

Abstract: The purpose of this study is to understand what role tourism plays in the economic development of local regions. Moreover, to determine the attitude of people towards tourism. The research was conducted through observation and the interview techniques of the qualitative method. Interviews face-to-face with stakeholders were made with semi-structured interview forms in 2019. The obtained data were analysed descriptively. According to the findings of this research, Salda Lake, Burdur, has been popular in tourism for the last three years and it has attracted 700 thousand visitors annually. About 30 villagers sell their local products by the lake. Moreover, local people have ran hostels in villages. The Governorship run café and buffet by the lake, and it employs village women in these businesses. Also it employed about 10 the women in lake area as cleaning workers. Because the study area was made a Protection Region, touristic product selling by the local people was banned by the governorship. Moreover, the villagers criticize the strict checking by public institutions in the area, because of it being a protected area. As a result of this study, it is indicated that local people should be inside tourism, for rural development and to diminish rural poverty. The business which will made inside nation garden, should give to villager.

Keywords: Rural Tourism, Touristic Product, Local Economic Development, Salda Lake, Burdur

* Arş. Gör. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Burdur. serdar_ceylan_51@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9599-5586>

** Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Antalya. ihsanbulut@akdeniz.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4520-4421>

Giriş

Kırsal alanlar, Robert & Hall (2001) ve Chuang'a (2010) göre, dünyanın pek çok yerinde turizm faaliyetleri için gerekli ortamı sağlamış ve günümüzde kırsal turizm, çok önemli ve hızla büyüyen bir endüstri haline gelmiştir. Perdue *et al.* (1987) ve Chuang'a (2010) göre, dünya turizminin gelişimi ile ilgili son zamanlarda yapılan bilimsel çalışmaların büyük bir kısmı da turizmin ev sahibi toplum üzerindeki etkilerine odaklanmıştır. Çünkü turizm ve turizme bağlı gelişim gibi pek çok farklı değişken, dünya çapında nüfusu etkilemeye başlamıştır. Böylece, yerel halkın turizme karşı tutumları sosyal bir konu haline gelmiştir. Kırsal turizm, dünya genelinde kırsal bölgelerde alternatif gelir kaynağı olarak bilinmekte ve uygulanmaktadır. Kırsal turizmin yapıldığı yöre ve yerleşmelerde bir takım olumlu ve olumsuz etkiler de görülebilmektedir. Altunel'e (2009, 2) göre, turizmin bu etkilerinden en çok etkilenen paydaşlardan bir tanesi de turizmin gerçekleştiği alanda yaşayan yöre halkı olmaktadır. Jurowski *et al.* (1997, 3) ve Yoon *et al.* (2001, 363) göre, turizmin sürdürülebilir olması için yöre halkının desteğini kazanmak önemlidir. Turizmin gelişimine destek veren bir toplumun elde edilebilmesi için yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tepkilerini ve bu tepkileri etkileyebilecek faktörleri anlamak çok önemlidir (Göktaş-Kulualp & Sarı 2019, 644-45). Turizmin bir alandaki gelişimini açıklayan Butler'ın (1980) teorisi ve modeli dışında, turizm araştırmalarında yerel halkın turizmin gelişimine yönelik davranışlarının açıklanması için sosyal değişim teorisi (SDT) de kullanılmaktadır (Ekici & Çizel 2014, 74). Turizm literatüründe pek çok çalışma (Perdue *et al.* 1987; Ap 1992; Getz 1994; Lindberg & Johnson, 1997; Jurowski *et al.* 1997; Yoon *et al.* 2001; Teye *et al.* 2002), yerel halkın algı, tutum ve tepkisini ölçmek için SDT'yi kullandığı görülmektedir (Altunel 2009, 51; Ekici & Çizel 2014, 75).

Harrill (2004, 5-12) ve Lee'ye (2013, 2) göre, SDT ile turizmin ilişkisi, "faydacılık" ilkesine bağlı olarak sürdürülmektedir. SDT kapsamında bir turizm alanında yaşayan yerel halkın beklentisi ile hissedilen faydalar doğru orantılı olursa, turizmin gelişiminin beklenen düzeyde olması mümkün olmaktadır. Bu nedenle, SDT yerel halkın tutumu ile ilişkili olarak yerel halkın menfaatleri doğrultusunda gelişim göstermektedir. SDT kapsamında turizmin gelişimi üzerine yapılan araştırmalar, turizmin gelişimine yönelik tutumun, yöre halkının bu durumdan sağlayacağı faydaya dayandığı sonucuna varmıştır. Teye *et al.* (2002, 670) göre, SDT yerel halkın tutumlarına uygulandığında, bölgede yaşayanlar fayda elde etmek istedikleri için, turizm çalışanlarına ve turistlere ayrıcalıklı davranmaktadırlar. Yöre sakinlerinin turizmin oluşturduğu kirlilik, trafik sıkışıklığı gibi olumsuzluklara anlayış göstererek turizmin gelişimine destek verdikleri ve misafirperver oldukları gözlenmiştir. Perdue *et al.* (1987, 420-29) Kolorado'da SDT'ye göre yaptıkları çalışmada ise, yerel halkın turizmden duyduğu memnuniyet belirlenmiş ve turizm sezonunda yerel halkın rekreasyonel faaliyetlere daha az katıldığı sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak, yerel halkın değişime katılarak turizmin gelişimine destek vermesi için hissedilen faydaların artması veya artma algısının oluşumunun gerçekleşmesi gerekmektedir. Yoon *et al.* (2001, 364) göre, SDT'yi benzer şekilde açıklamaktadır. Eğer yerel halk makul bedeller ödeyerek değişimden fayda sağlayacağına inanırsa değişim ilişkisine girmektedir. Diğer bir deyişle, turizmin olumlu etkilerinin olumsuz etkilerini aşacağı algılanırsa, yerel halk turizmin gelişmesi için destek vermektedir (Altunel 2009, 51; Ekici & Çizel 2014, 74; Göktaş-Kulualp & Sarı 2019, 644-45). Ekici & Çizel'in (2014, 84) SDT'ye göre iki farklı turizm alanında yaptıkları çalışmada, her iki bölge halkının turizm gelişiminden fayda sağladıkça turizmin pozitif etkileri konusunda algı seviyelerinin arttığı görülmüştür. Bu nedenle, SDT'nin "faydacılık" ilkesi ile ilişkili olarak, yerel halkın turizmin ekonomik olarak yararlanma durumuna bakmakta yarar vardır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, kırsal bölgelerde gelişen turizmin yerel halkın ekonomik kalkınmasında nasıl bir rol oynadığını Salda Gölü araştırma sahası üzerinden anlamak; ayrıca kırsal turizm alanındaki yerel yönetim uygulamalarına ve

turizmin alandaki gelişimine karşın yerel halkın tutumunun nasıl olduğunu anlamaya çalışmaktır. Kırsal alanlarda gerçekleşen kırsal turizm faaliyetinin yerel halkın refahının artmasında ya da kalıcı yoksulluğun devam etmesinde nasıl bir etkide bulunduğunun anlaşılması bakımından bu araştırma önem arz etmektedir.

Literatür

Vaugeois (2000) ile Richardson (2010), yeni yerel ekonomik aktivitelerin oluşturulmasında turizmi, bölgesel bir kalkınma aracı olarak görmektedir. BM Dünya Turizm Örgütü (2002) ve Vaugeois'e (2000) göre, gelişmekte olan ülkeler turizmi ekonomik kalkınmayı desteklemede ve yoksulluğu azaltmada önemli bir araç olarak görmektedir. Modeste (1995), Creaco & Querini (2003) ile Steiner'e (2006) göre turizm, yerel ekonominin çeşitlendirilmesine, bölgesel kalkınmaya, istihdam ve gelirin oluşturulmasına ve yatırımların alana çekilmesine olanak sağlayan ekonomik büyüme için etkili bir sektördür. Nitekim Durbarry'a (2002) göre, gelişmekte olan ülkelerde yapılan araştırmalar, ekonomik büyüme ile turizmin gelişimi arasında pozitif bir ilişkinin var olduğunu tespit etmişlerdir (Meyer & Meyer 2015, 197-198). Oğuzbalaban (2017, 1321), turizmin geliştiği yörenin yapısı üzerinde etkili olmasının yanında sosyo-kültürel, çevresel, ekonomik ve eğitimsel etkiler bakımından da önemli sonuçlar ortaya koyduğunu; bu sonuçlardan etkilenen topluluğun başında turizmin gerçekleştirildiği yörede yaşayan yerel halkın geldiğini belirtmektedir. BM Dünya Turizm Örgütü'ne (2002) göre, turizmin istihdam oluşturma potansiyeli, yerel ekonomiyle bağlantısı, döviz kazandırması ve çarpan etkisiyle ekonomik büyümeye ve kalkınmaya öncülük edebilecek bir potansiyeli olduğu bilinmektedir. BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD)'a (2010) göre turizm, bir yörenin gelişmesi için önemli sektörlerden birisidir. Turizmin bir yörenin ekonomisine olan katkısı turizmin diğer endüstrilerle olan doğrudan ve dolaylı bağlantıları yoluyla ortaya koyulabilir. Yerel düzeyde turizmin gelirleri ve istihdam olanakları artırıcı ve yoksulluğu azaltıcı etkileri bulunmaktadır. Kırsal turizm, yerel boyutta kırsal alanlarda yaşayan kadınlara istihdam sağlamakta; tarımsal gelirler dışında yerel halka ek gelirler sunmakta; yerel ekonomileri canlandırarak ve göçü yavaşlatarak kırsaldaki sosyo-ekonomik gelişmeyi artırmaktadır. Başka bir deyişle, kırsal kesimde yaşayanların tarımdan elde ettiği gelirin düşük olması, işsizliğin kırsal bölgelerde yüksek olması kırsal turizmi bu alanlarda cazip hale getirmektedir (Torun 2013, 31-33). Kırsal alanlarda turizmin gelişimi ile birlikte fiziksel altyapı sorunu ortadan kalkmakta, yöre insanlarında yerel girişimcilik ruhu gelişmekte, yöresel el sanatları (halı, kilim, el işlemleri, yiyecek ve içecekler) turistik bir ürün olarak pazarlanarak yerel halka ek bir gelir sağlamaktadır (Çeken *et al.* 2007, Ün *et al.* 2012, 349).

Oğuzbalaban'a (2017, 1322) göre, turizmin gelişmesinde yerel halkın önemli bir yere sahip olduğunun anlaşılması, birçok yazar tarafından yerel halkın turizme ilişkin tutumuyla ilgili araştırmalar gerçekleştirilmesine neden olmuştur: Látková & Vogt (2012), Hanafiah *et al.* (2013), Dimitrios *et al.* (2014), García *et al.* (2015). Turizmin ekonomik etkilerini ölçmeye yönelik teorik ve uygulamalı birçok araştırma yapılmıştır. Gökovalı (2010), Dritsakis (2012) ile Othman *et al.* (2012) turizmin ekonomik büyümeye etkisi olduğunu; Moore & Craigwell (2008) ile Othman *et al.* (2012) turizmin yatırımlara etkisi olduğunu; Archer & Fletcher (1996) ile Aguayo (2011) ise turizmin istihdama etkisi olduğunu; Shan & Wilson, (2001); Hanafiah & Harun (2010) ise turizmin ödemeler dengesine etkisi olduğunu ortaya koymuştur (Terzioğlu & Gökovalı 2017, 29). Eralp (1974), turizmin etkilerinin doğal olarak turizm faaliyetlerinin başlaması ile ortaya çıktığını ortaya koymuş ve bir turizm alanı olan Erdek (Balıkesir) ve turizm dışı bir alan olan Kalecik (Ankara) yerleşmelerini karşılaştırarak turizmin sosyal ve ekonomik etkilerini araştırmıştır. Mathieson & Wall (1992) çalışmasında, turizm faaliyetlerinin plansız gelişmesi durumunda, çevre üzerinde geri dönüşü çok zor veya imkânsız etkileri olabileceği

üzerinde durmuştur. Özdemir *et al.* (2000), turizm sektörünün insanlar üzerinde “arzulanan” değişikliklere yol açtığını ve turizm ile oluşan istihdamın işsizlik sorununa olumlu katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir. Mason & Cheyne’nin (2000) çalışmasında kırsal turizmin gelişimi açısından, yerel halkın tepkisini araştırmış ve turizmin olumlu ve olumsuz etkileri üzerinde durmuştur (Çalışkan & Tütüncü 2008, 133). Ayrıca Baykal (2004), yerel turistik ürünlerinin kırsal turizm için önemini araştırmıştır.

Yöntem

Çalışma, nitel araştırma yönteminde yürütülmüş olup görüşme ve gözlem teknikleri kullanılmıştır. Saha araştırmasından elde edilen görüşme ve gözleme dayalı veriler çalışmanın veri setini oluşturmaktadır. Görüşme yapılan katılımcılar olasılıklı (rastlantısal) olmayan *amaçlı örneklem* yöntemine göre belirlenmiştir. Amaçlı örneklem yöntemine uygun olarak, katılımcıların araştırma alanı ve araştırma konusu ile ilgili ve bilgili kişiler olmasına dikkat edilmiştir. Bu nedenle, belediye başkanı, muhtar, yerel işletmeciler ve turistik ürün satan yerel halktan kişiler görüşme yapmak için seçilmiştir. Görüşülen kişi sayısının evreni temsil edip etmediğine bakılmaksızın, görüşmeler veri doygunluğu ve veri çeşitliliği sağlandığında sonlandırılmıştır. Görüşmeler, yarı yapılandırılmış görüşme formları üzerinden, yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşme sorularının tam olarak yapılandırılmasından kaçınılmış; görüşme soruları üzerinden katılımcı ile derinlemesine görüşmenin yapılması hedeflenmiş; görüşme esnasında konunun açılması için yer yer sondaj sorular sorulmuştur. Görüşmeler ortalama 25-40 dakika arasında sürmüştür. Görüşme soruları; alanın korunması ve millet bahçesi projesi, turizmin alandaki gelişimi ve yerel halkın ekonomik olarak turizmden yararlanma durumu üzerine hazırlanmıştır. Saha gözlemleri, 2019 Temmuz-Ağustos döneminde gerçekleştirilmiştir. Gözlemler ile göl kenarındaki plajlardaki turist yoğunluğu, yerel halk ile ziyaretçilerin etkileşim durumu ve ziyaretçilerin mekânı kullanım deneyimleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma bulgularının bütüncül olarak tutarlı, anlamlı ve güvenilir olması ve etik ilkelerin gözetilmesi çalışmanın güvenilirliğini artırmaktadır. İkincil veriler, gözlem ve görüşme teknikleri ile veri çeşitlendirmesinin sağlanması, amaçlı örneklem ile doğru kişilere ulaşılması, sahadaki farklı kişilerle görüşmelerin gerçekleştirilmesi çalışmanın geçerliliğini yükseltmektedir. Başka bir ifadeyle, görüşme bulguları okuyucunun anlamlandırabileceği detayda alıntılanarak sunulması ve kendi içinde mantıksal ve anlamsal bir bütünlük göstermesi araştırmanın güvenilirliğini artırmaktadır. Görüşmelerde etik ilkelere uyulmuş, kişilere yönlendirici sorular sormaktan kaçınılmıştır. Ayrıca konuşmaların ses kaydına alınmasında kendilerinden izin alınmış, ses kaydını kabul etmeyen katılımcıların görüşme verilerinde not alma yöntemi izlenmiştir. Yerel turistik ürün satan yerel halkın izni doğrultusunda fotoğraflarının çekilmesi, saha verilerinin analiz ve yorumlanmasında objektif olunması çalışmada gösterilen diğer etik ilkelerdir.

Nitel yöntemeye dayalı olarak elde edilen ampirik veriler, alıntılama ve kodlamalar şeklinde analiz edilmiştir. Ses kaydına alınan görüşmeler, daha sonra Microsoft Word programına yazılmıştır. Microsoft Word’a yazılan ses görüşmeleri, MAXQDA 12 programına aktarılmıştır. Programın sol ara yüzünde oluşturulan kategoriler altına, sağ ara yüzdeki görüşme metninden alıntılama ve kodlamalar yapılmıştır. Nitel bulgularda daha önceden oluşturulan alt temalar içerisindeki alıntılama içerisinden birbiriyle ilişkili kodlar bir araya getirilerek *açık kodlama* yapılmıştır (Tablo 2-5). Açık kodlamada sabit kodlar ortaya koyulmuştur. Bu kodlar, olayı anlatan betimleyici kodlardır. *Aksiyel kodlamada*, açık kodlamada oluşturulan sabit kodlar bir araya getirilerek çekirdek kategoriler oluşturulmuş ve veriler arasında yeniden bir bağlantı kurulmuştur. Bu kodlar ile bir olayın ortaya çıkmasındaki nedensel koşullar belirlenmiştir. *Seçici kodlamada* ise, temel (merkezi) kategori belirlenmiş, diğer kategorilerin merkezi kategori ile ilişkili olarak ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Yapılan bu *kategorisel analizler* (kategorileştirme

ve kodlamalar) neticesinde, kırsal turizmin etkileri ana kategori içinde soyutlama düzeyinde anlaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışma, dört araştırma sorusu üzerinde yoğunlaşmaktadır:

- Yerel halk kırsal turizm faaliyetlerinden ekonomik olarak nasıl fayda sağlamaktadır?
- Göl çevresindeki turizm faaliyeti yoksulluğun azaltılmasında ve kırsal ekonomik gelişmede nasıl bir role sahiptir?
- Yerel halkın alandaki turizmin gelişimine karşı tutumu nasıldır?
- Salda Gölü'nün Özel Çevre Koruma Bölgesi olması ve alana yapılacak olan Millet Bahçesi, göl çevresindeki yerleşmelerde yaşayan yerel halkın turizme katılımını ve turizmden ekonomik olarak yararlanma durumunu nasıl etkileyecektir?

Araştırma Alanı

Araştırma alanı olan Salda Gölü, Akdeniz Bölgesi'nin kuzeybatısında yer almaktadır. Alan idari olarak, Burdur iline bağlı Yeşilova ilçesinin idari sınırları içerisinde kalmaktadır. Salda Gölü çevresinde Kayadibi, Salda ve Doğanbaba köy yerleşim alanları bulunmaktadır (Fig. 1). Salda Gölü ve çevresi (47 km²), 1989-1992 yıllarında “doğal sit alanı” olarak tescil edilerek koruma altına alınmıştır. Araştırma alanının bir kısmı 2011 yılında Tabiat Parkı (120 dekar) ilan edilmiştir. Salda Gölü, 2006 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile “turizm merkezi” ilan edilmiştir; ancak 2019 yılı 824 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile “Özel Çevre Koruma Bölgesi” (ÖÇK Bölgesi) olarak tespit ve ilan edildikten sonra gölün “turizm merkezi” statüsü kaldırılmıştır.

Salda Gölü'nde turizm ve rekreasyonel amaçlı üç plaj alanı bulunmaktadır: Beyaz Adalar Plajı (Salda Köyü), Doğanbaba Plajı (Doğanbaba Köyü) ve Belediye Halk Plajı (Kayadibi Köyü). “Türkiye'nin Maldivleri” olarak nitelendirilen Salda Gölü, bu özelliğini Salda Köyü giriş kısmında yer alan beyaz kum renginden ve göl kıyısında görülen sudaki renk farklılıklarından almaktadır (Fig. 2). Alanın günümüz turizminde turistik bir ürün olarak pazarlamasında ve markalaşmasında “Türkiye'nin Maldivleri” etiketi öne çıkmaktadır. Nitekim gölün bu doğal çekiciliğini alana gelen ziyaretçi sayılarından anlayabilmek mümkündür. Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2019) verilerine göre, Salda Gölü'ne 2018 yılında 689.730 ziyaretçi gelmiştir. 2019 yılının ilk altı ayında ise 398.439 ziyaretçinin göl alanını turizm ve rekreasyonel amaçlı olarak kullanmıştır.

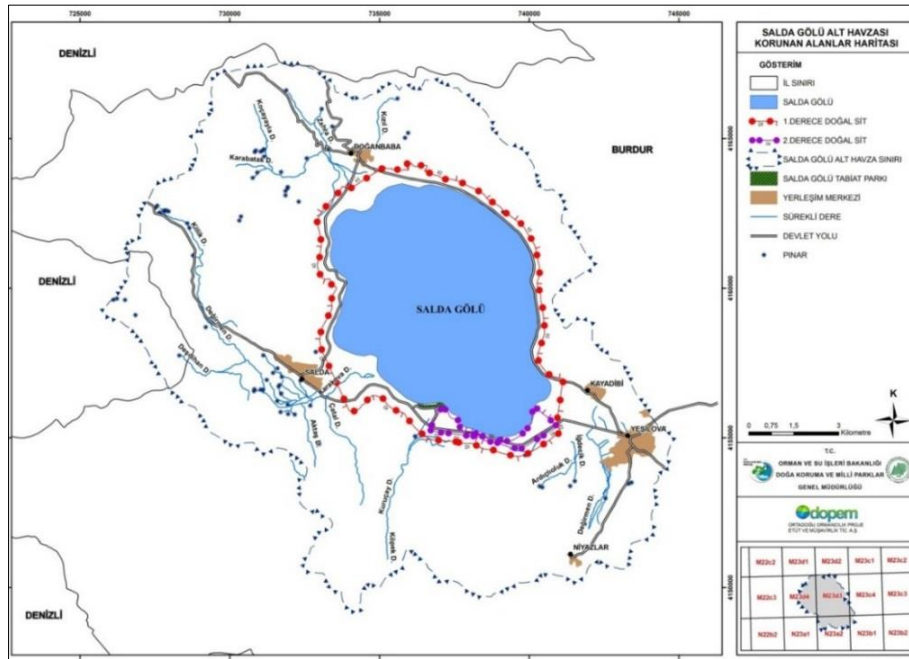


Fig. 1. Salda Gölü Korunan Alan Haritası (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013)



Fig. 2. Salda Gölüne gelen ziyaretçilerden bir görsel (Kaynak: Burdur Yeşilova)

Analiz ve Bulguların Yorumlanması

Araştırma alanında 7 erkek ve 5 kadın toplam 12 kişi ile görüşme yapılmış, bu katılımcılara ilişkin temel demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Görüşmeye Katılan Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Kod	Cinsiyet	İşi	Açıklama
K1	Kadın	Pazar Esnafı	Salda Köyü yerel halkı, göl kenarında yöresel ürün satıcısı
K2	Kadın	Pazar Esnafı	Salda Köyü yerel halkı, göl kenarında yöresel ürün satıcısı
K3	Kadın	Pazar Esnafı	Salda Köyü yerel halkı, göl kenarında yöresel ürün satıcısı
K4	Erkek	Pazar Esnafı	Salda Köyü yerel halkı, göl kenarında yöresel ürün satıcısı
K5	Erkek	Otel işletmecisi	Salda Köyü yerel halkı, pansiyon işletmecisi
K6	Kadın	İŞKUR çalışanı	Salda Köyü yerel halkı, Kaymakamlık işletmelerinde çalışan
K7	Kadın	İŞKUR çalışanı	Salda Köyü yerel halkı, göl çevre temizliğinde çalışan
K8	Erkek	Muhtar	Kayadibi Köyü muhtarı
K9	Erkek	Esnaf	Kayadibi Köyü yerel halkı, Belediye Halk Plajı’nda işletmeci
K10	Erkek	Muhtar	Salda Köyü muhtarı
K11	Erkek	Emekli	Salda Köyü yerel halkı (köy ihtiyar heyeti)
K12	Erkek	Kamu Yöneticisi	Yeşilova İlçe Belediyesi Başkanı

Görüşme yapılan katılımcıların Salda Gölü ile ilgili görüşleri 5 kategorik başlık altında analiz edilerek temalaştırılmıştır

Kategori 1: Yöresel Turistik Ürün Satan Yerel Halk

Yapılan görüşmelerde yerel halkın alanın turizmdeki gelişimini önemseydiği, turizme katılma ve turizmden ekonomik olarak yararlanmada istekli oldukları görülmektedir (Fig. 3, 4). Burdur Valiliği’nin Salda Gölü’nün gerisinde oluşturduğu pazar satış alanında Salda Köyü yerel halkı

ev yapımı yiyecekler, el işleri, hasat edilen tarımsal ürünler sattığı belirlenmiştir (Fig. 5, 6).

Abam köy ürünlerini satıyoruz. Cevizimiz, fasulyemiz, iğdemiz, nar ekşimiz, erik sirkesi, havuç sirkesi, badem, ceviz, incir. Bak bir yanda sarımsağımız var. Mısırmız, nohutumuz, eriğımız var. Yok yok yani, hepsi var. Hep köy ürünü bunlar. Daha salçalarımız var, elle örülmüş şeylerimiz var. Ceviz ezemelerimiz, incirlerimiz var. İthal hiçbir şeyimiz yok, hep yerli. ...Marmelat da satıyorum, dolu, 50-100 kadar var evimde. Kirazım, vişnem, kayısı kompostolarım dolu evde. Reçellerim var, incir reçelim var, erik reçelim var. ...Üç senedir buradayız. Kaymakamlık Valilik açtı burayı (pazar satış yerini). Memnunuz (buradan). Allah da razı olsun onlardan... (K1).



Fig. 3. Yöresel ürün satan kadınlar



Fig. 4. Yöresel ürün satan yerel halk

Salda Köyü'nden göl kenarında oluşturulan pazar alanına gelen yaklaşık 25 kişinin olduğu, ancak pazar alanının dar olması nedeniyle hafta sonlarında kendi ürününü satacak yer bulamayan kişilerin olduğu belirlenmiştir:

...Biz burada yan yanayız. Dip dibe böyle insanlar. Sığmıyor. Ön taraflara koymasak ürünüümüzü tezgâh almıyor. Orda kavgalar da oluyor, tartışmalar da oluyor. Bir karış yer için adam tartışıyor. Çünkü yer yok, alan dar. Köyden gelecek olan pazarcı daha çok. Hafta sonları buraya o kadar pazarcı geliyor ki sıkış sıkış ya insanlar. Pazar yerinin büyümesi lazım en başta. ...Köyden gelen talep çok, gelmek isteyen köylü çok. 26 tane pazarcı esnaf var şu an burada. Hafta sonu burada 35 kişi olur en az. Sığmıyor (K2).



Fig. 5. Satılan yöresel turistik ürünler



Fig. 6. Satılan yöresel turistik ürünler

Salda Gölü'ne gelen ziyaretçilere yapılan satışlardan dolayı, yöre halkının turizme karşı tutumunun olumlu olduğu ve sattıkları ürünlerden dolayı ekonomik olarak turizmden bir yarar sağladıkları görülmektedir:

Satışlar iyi Allah bereket versin. 3-5 oluyor yine (K3)...Ama gelen insanlardan memnunuz, çünkü 3-5 kuruş sebepleniyoruz. Yani isteriz ki sürekli olsun, devamlı olsun. Biz elimizden geldiğince gelen misafirler e ilgi alaka gösteriyoruz, memnun etmeye çalışıyoruz (K2). Gelenlerin alım gücü maşallah güzel. Ço güzel ya. Ben hafta içi olduğu için güzel yaptım alışverişimi. Ankara, İstanbul, Konya gibi uzaktan gelenler yeyip alıp gidiyor yani. Bak nar ekşilerim falan hiç kalmadı, sabahtan beri bitti (K1). Bahçemiz var, lavanta bahçemiz Yeşilova'da. Onun ürünlerini yapıveriyoruz. Lavanta kolonyası, lavanta yağı, sabunu, ceviz ezmesi Burdur'un. İki senedir yapıyorum salda köyündenim. Satış oluyor Allah bereket versin. İdare ediyoruz. BAĞ-KUR parasını çıkaralım diye çalışıyoruz (K4).

Salda Köyü muhtarlığının köy ürünleri sertifikalama ve coğrafi işaretini almak için, bir girişim başlattığı da görülmektedir. Bu durum, turizme girme konusunda yerel halkın istekliliğini göstermektedir (Tablo 2).

...Kooperatif olarak, onun için, gerekli yerlere müracaat ettik. Alabilirsek kooperatif olarak poşetleyeceğiz. Ambalaj üzerine yazacağız "Salda Tarımsal Kalkınma Kooperatifi". Herkese standart. En azından poşetleri vatandaşlara (köylüye) dağıtacağız, standart ürün üretilmesi için. Bunlar (köylü), onun adı altında satacaklar (K10).

Yerel yönetimler, alanda satış yapan yerel halkın yöresel ürünler satmalarını istemekte; dışardan turistik ürünlerin (şort, şapka, fotr, terlik vb.) getirilip satılmasına sıcak bakmadığı ifade edilmektedir. Bu durum, yerel halkın tepkisine neden olmaktadır.

Kaymakamlık daha sıkı bizi burada. Mesela "bunları (deniz şortu, şapka) satmayacaksınız, böyle şeyler getirmeyeceksiniz" (diyor). Ne satacağız tarhana bulgur. Tarhana bulgur da benim buradaki masrafımı çıkarmıyor ki. "Dışardan bir şey getirme, kendi ürününü sat" diyorlar. Sıkıntıyı soktu yani bize. ...Bak bu arkadaşın aynı ürün, bu arkadaşın aynı ürün. Bunun ayrı ürünü olsa, ben foter satsam, bu başka şey satsa buraya daha fazla satış girmez mi köyümüze? Çeşit çeşit böyle konsa, satılsa daha iyi olma mı? (K1).

Bakın ben şapka ve şort satıyorum sezon başında. Vali bey bize dedi ki "şort, havlu satmayacaksınız". Neden dedik, ne zararı var. Yok, sadece tarhana, bulgur satacaksınız. ... Satmayacaksınız dedi. ...Kaymakam bey bize yasak getirdi sezon boyunca, şimdi sezon bittiği için uğraşmıyorlar (satmamıza) (K3).

Kategori 2: Kaymakamlığa Bağlı İşletmelerde Çalışan Kadınlar

Araştırma alanı çevresinde yaşayan insanlar, göle gelen ziyaretçilerden memnun oldukları; ancak ÖÇK bölgesinin oluşturulması nedeniyle alandaki denetimlerin artması ve turistik özel işletmelere izin verilmemesi nedeniyle yerel yönetimlere karşı bir tepki gösterdikleri ve artan bir eleştiri yaptıkları görülmektedir.

Tablo 2. Yöresel Satışlara ve Yerel Halkın Memnuniyetine İlişkin Tematik Kodlama

Kategori	İfade (Açık Kodlama)	Aksiyel Kod	Seçici Kod
Turistik Ürün Satışları	Üç senedir buradayız. Memnunuz (buradan)	Pazar yeri küçük İthal ürün satışı yasak Satışlar iyi Sebepleniyoruz Memnunuz	Pazar yerin küçük ve satılan ürünler aynı olsa da satışların iyi olması memnuniyeti artırmaktadır.
	Köylü Salda'ya gelen ziyaretçilerden memnun		
	Gelen insanlardan memnunuz, çünkü 3-5 kuruş sebepleniyoruz		
	Satışlar iyi Allah bereket versin		
	Gelen misafirleri memnun etmeye çalışıyoruz		
Pazar yerinin büyümesi lazım en başta			
Dışardan bir şey getirme, kendi ürününü sat diyorlar			
Köylümüz gözleme satarak bir daire parası kazandı			

Yapılan araştırmada, göl kenarında yöre halkı tarafından konteynır ve çadırlarda çay ve tost gibi ürünler satan turistik işletmeler Valilik tarafından kaldırıldığı; bunun yerine, Yeşilova İlçe Kaymakamlığı'na bağlı olarak, göl kenarında ahşap yapılı işletme tesisleri oluşturulduğu belirlenmiştir. Salda Gölü Millet Bahçesi Projesi'ndeki işletmeler göl kenarına inşa edilene kadar bu ahşap yapılı işletmelerden hizmet vermeye devam edileceği belirlenmiştir (Fig. 7, 8). Kafe ve büfe işletmelerinin Kaymakamlık tekelinde olması, yerel halkın sadece yöresel pazar ürünleri satarak turizmden yararlanması, yerel halkın turizmin alandaki gelişimine daha negatif bakmasına neden olmaktadır.

...Köylü Salda'ya gelen ziyaretçilerden memnun. Geçen yıl 20-30 tane köyün (konteynır) işletmeleri vardı. Kaymakamlık Valilik bunları yıktırdı, jandarma zoruyla kaldırttırdı. Kaymakamlık kendisi yaptırdı. Bu şekilde (ahşaptan) daha hoş olduğunu söylediler. Bize böyle bi Pazar yeri yaptılar. Ama bizim gözleme ve çaydan kazandığımız daha yüksekti. Restorandan kazancımız daha yüksekti (K2).

**Fig. 7.** Kaymakamlık tarafından işletilen işletmeler**Fig. 8.** Kaymakamlık tarafından işletilen işletmeler

Önceki yıllarda konteynır ve çadırlardan çay ve gözleme gibi yiyecek ve içecekler ziyaretçilerin yanına kadar götürülüp servis edildiği, ancak Kaymakamlık işletmelerinin self-servis olarak hizmet vermesinden dolayı ziyaretçilerde memnuniyetsizlik olduğu belirtilmektedir:

...Köylü herkesin ayağına gidiyordu, şimdi self-servis olduğu için millet kızıyor. Gelen şimdi kendisi alıyor çayını. Ama müşteri ayağına istiyor hizmeti. (eskiden) masasına gidiyordun, sohbet ediyordun. Önceden buraya gelenler "her şey ayağımıza geliyordu, eskiden böyle bir şey yoktu, buraya oturuyorum çay için, diğerine gidiyorum gözleme için, bu

ney yav” diyor. Önceden çayını kahvesini ayağına götürüyorduk. Daha hoşlarına gidiyordu. Şimdi büfeye gidiyor, oradan fiş kestiriyor, bize fişi verip gidiyor, gözleme için 10-15 dakika sonra tekrar geliyor bize. Çayını ayrı yerden alıyor, gözlemesini ayrı yerden alıyor (K6).

Kaymakamlığa bağlı olarak işletilen bu tesislerde yöre kadın ve erkekleri İŞKUR üzerinden sezonluk olarak istihdam edilmiştir. Alanda altı ay gibi kısa bir süreliğine çalıştırılan bu kadınlar, yılın geri kalanında sigortasız ve işsiz olarak köylerinde yaşamlarına devam etmektedirler. Ancak kısa süreli de olsa bir gelir elde edilmiş ve sağlık sigortası gibi sosyal bir güvencenin sağlanmış olması bir kazanım olarak görülmekte ve bu işletmelere karşı olumlu bir tutum sergilendiği anlaşılmaktadır (Tablo 3):

Burayı hep Kaymakamlık aldı abam, o bakıyor. Kaymakamlık bakıyor şimdi (göl işletmesine), Salda köyünün bu göl. Geliri Kaymakamlık alıyor, kafeteryaları Kaymakamlık çalıştırıyor (K1). Birazımız Yeşilova’dan, birazımız Salda köyünden. Bakkalı, cafeleri, gözleme yerini işletiyoruz. Asgari ücret alıyoruz, sigortamız yatıyor. O şekilde çalışıyoruz. ...Biz iki kişiyiz, gözleme yapıyoruz. Büfeye biri bakıyor. Cafe’de 3-4 kişi çalışıyor. Herkesin ayrı ayrı bir işi oluyor ablam. ...Daha bu sene başladı bu işletmeler. ...Böyle olması da iyi, sigortamız oluyor (K2). Biz Kaymakamlık çalışaniyız. İŞKUR çalışaniyız. Çöp topluyoruz, temizlik yapıyoruz. 13 kişiyiz böyle çalışan. Gözleme satan 4 kişi kaldık. Salda köyündeniz. Çok memnunuz, iyiki Kaymakamlık burayı aldı. İş sahibi olduk. Pazarcular şahısa aitti, şahıs kendi yapıyordu (işletiyordu). ...Köyümüzün bütün gençleri işsiz, bütün gençlerimiz çalıştı bak bu yıl. Çocuklarımızı okutuyoruz bi katkı oluyor. Oğlum lisede, kızım üniversitede, iki tane torun var. Altı ay sigortamız yattı. Bu devirde çok zor sigortasız. İŞKUR’da 9 bayan var. Tabi kendi işletenler istemiyorlar, böyle şeyi. Ama böyle bir sürü kişi ekmek sahibi oldu. Böyle daha iyi oldu (K6). Kendimiz (çay, tost) satsak çok gelir elde ederiz, ama onu hepimiz yapamıyoruz işte. Köylümüz konteynirlarda çeşitli yiyecekler, gözleme satarak Denizli’den bir daire parası kazandılar, bir yazda. ...Ama onu imkânı olan açabiliyor, imkânı olmayan açamıyor. Yine zengin açıyor, anladınız mı? Ama böyle (olunca) fakirler faydalandı. Köylü yevmiye veriyor (yanında çalıştın mı), böyle asgari ücret sigortamı veriyor (İŞKUR). ...İyi ki de Kaymakamlık aldı (K7).

Salda Köyü kadınlarının yöresel ürünleri göl kenarında oluşturulan pazar alanında satması, kırsal kalkınmanın sağlanması ve kırsal yoksulluğun azaltılması bakımından önemlidir. Ancak kadınların kendi işletmeleri yerine, Yeşilova Kaymakamlığı işletmelerinde İŞKUR üzerinde sezonluk olarak çalışması, kadın emeğinin taşeronlaşmasına ve emeğin sezonluk olarak düşük ücretle sömürülmesine neden olmaktadır.

Tablo 3. Alandaki İŞKUR İstihdamına İlişkin Tematik Kodlama

Kategori	İfade (Açık Kodlama)	Aksiyel Kod	Seçici Kod
İŞKUR İstihdamı	Kadınlar olarak çalışıyoruz Böyle olması da iyi, sigortamız oluyor Kaymakamlık işletmeleri ile bir sürü kişi ekmek sahibi oldu	Kadın Bu sistem iyi oldu Sigortam var Ekmek sahibi olundu	Kaymakamlık işletmelerinin kadınlara sosyal güvence sağlaması ve istihdam oluşturması alandaki memnuniyeti artırmaktadır.

Kategori 3: Alandaki Faaliyetleri Kısıtlanan Diğer İşletmeciler

Salda Gölü Belediye Halk Plajı kenarında Yeşilova Belediyesi'nin ve göl kenarında yer alan Kayadibi köyünden insanların işletmecilik yaptıkları görülmektedir (Fig. 9, 10). Belediye restoran-cafe işletme tesisinde soğuk ve sıcak içecekler, sabah kahvaltısı ve sıcak yemek hizmeti sunulmaktadır. Bu işletmenin olması, karavan ve çadırda kalan ziyaretçilere ve günübirlik olarak alana gelen kişilere önemli bir hizmet sunmaktadır. Ancak alanın Özel Çevre Koruma (ÖÇK) Bölgesi içerisinde olmasından ve alana Salda Gölü Millet Bahçesi yapılabildiğinden dolayı bu işletmelerin 2019 sezonu sonrasında hizmet vermeyeceği belirlenmiştir.

Keşke ziyaretçi sayısı artmasaydı, gelmeseydiler, sosyal medyada parlamasaydı göl. Gölü elimizden çıkardık. Bazı şeylerin reklam olması iyidir. Biz şimdi onun zararını görüyoruz şu anda. Orada bizim 27 yıldır işletmemiz vardı, geldiler millet bahçesi yapacağız diye kaldırttılar. Öyle olmasaydı, ben oradan bu sene 6 ayda 2.350 bin lira para girdi belediyeye. Belediyenin kaynağı kurudu bitti (K12).

Yöre halkının gözleme, çay, ayran mısır gibi ürünler satmasına Yeşilova Kaymakamlığı'nın izin vermemesi, yöre halkı tarafından eleştirilmektedir. Yöre halkının bu tür satışları yapmasına izin verilmemesi, kırsal kalkınma ve turizmin sürdürülebilirliği bakımından negatif bir durum olarak görülmektedir (Tablo 4):

...Gözleme yapılacak gözleme yapmalarına izin vermediler. Ya insan gözleme neden yapmasın ki. Ben günlük 100 lira para neden kazanmayayım ya. Gelen vatandaş da memnun zaten. Yok, yiyecek yer yok gözleme. Ateş üzerinde ne güzel görüyorlar, gözünün önünde hamur açıyorlar. Hiçbir yerde izin vermiyorlar. Ne köfte yapabiliyorsun, ne kokoreç. Aklına gelen hiçbir şeyi yapamıyorsun. Mısır bile sattırmadılar ya. Mısır bile sattırmadılar, çok ayıp ya. ...Polis hep var burada, 7/24, Yunuslar da dâhil. Kumsalda çadır kurulmasın, satıcılar olmasın. Onları denetliyorlar. İyi de vatandaş ne yapacak (K9). Köyün konteynir işletmeleri vardı, geçen yıl kaldırdılar. Şu gördüğünüz işletmeler Kaymakamlık'a ait. ...Bizim kafemiz vardı. adamlar geldi, bizim kafemizi köyün içinden kaldırttı, konteynir tarzında bir işletmemiz vardı orada. Neymiş, konteynirin yapı işletme ruhsatı olması gerekiyormuş. Biz de ruhsat için başvurumuzu yaptık. Köyliye normalde teşvik olması gerekirken, işletmeler için. Yani insanlara destek atması lazım. ...Ama köyliüyü çıkardılar buradan, kendileri koydular, kendileri yapınca yasak yok, sit alanı yok. Biz yapınca ta imarlı arsadan kaldırdılar bizi. Şimdi sen köyümüzün turizminin kalkınmasını nasıl beklersin. O yasak, bu yasak, şu yasak. Bir şeyler yapmak istiyorsun o da yasak. Bu köy turizmle kalkınır mı hocam?... (K4). Herkesin arazisindeki konteynirleri hep kaldırttı devlet. Gölün kenarında satış yapan çoktu. Sit alanı diyorlar, sit alanı neyse. Bina yaptırmıyorlar, çivi bile çaktırmıyorlar. Bir konteynir koyup da sergi açıp da orada alışveriş yaptırmıyorlar, devlet kendisi yapıyor. Adam kendi tapulu arsasına bir şey yapamıyor, yasak. Adamın gölün kenarında tapulu arazisinde (kontaynir işletmesinde) onu bile çalıştırmadılar yav. Ayıp, yemin olsun ayıp. "Ben devletim" diyor Kaymakamlık. Sen kiminle uğraşacaksın (K11).



Fig. 9. Göl kenarında Belediye işletmesi



Fig. 10. Göl kenarında şahıs işletmesi (Ceylan)

Tablo 4. Turizmde İşletmelerinde Tekelciliğe İlişkin Tematik Kodlama

Kategori	İfade (Açık Kodlama)	Aksiyel Kod	Seçici Kod
İşletmede Tekelcilik	Köylüyü çıkardılar buradan, kendileri koydular (işletmeleri)	İşletmek istiyoruz Halka yasak Devlete serbest	Halkın işletmesi yasak, devletin işletmesi serbest anlayışı yerel halkta tepkiye neden olmaktadır.
	Kendileri yapınca yasak yok, sit alanı yok, bize yasak		
	Köylü turizmin içinde olmak istiyor		
	Köylü kendisi çalıştırmak istiyor, ama veren yok		
	O yasak, bu yasak, şu yasak		
	Ben devletim” diyor Kaymakamlık		

Kategori 4: Alanda Konaklama Durumu ve Günübürlük Turlar

Araştırma alanına yılda yaklaşık 700 bin ziyaretçi gelmesine rağmen, alandaki konaklama arzı gelen bu ziyaretçilere cevap verebilecek sayıda henüz değildir. Turistik bir çekicilik olarak Salda Gölü, son 3 yılda popüler olması karşısında konaklama işletmeciliği alanda yeterli bir gelişim gösterememiştir. Bu nedenle, gelen ziyaretçiler genellikle günübürlük olarak alana gelmektedir.

Şu an yavaşladı. Ama yazın inanılmaz kalabalık. İşlerimiz şu an çok iyi değil. Günübürlükçiler geliyor çünkü. Pek fazla kalan olmuyor. Çünkü yatak yok, kalacak yer yok. ...Salda gölünün çevre köylere ekonomik anlamda şu an bir katkısı yok. Günübürlük gelip gidiyorlar. Çünkü haklılar vatandaşlar. Şu an ben gelsem ben de kalmam burda. Sosyal faaliyet geçirebileceğim bir yer yok (K9).



Fig. 11. Göl kenarındaki kamp alanları



Fig. 12. Göl kenarındaki karavan alanları (Ceylan)

Salda Gölü kenarında bazı yerli ve yabancı ziyaretçilerin kendi karavan ve çadırlarında konakladıkları ve rekreasyonel amaçlı göl alanından yararlandıkları görülmektedir (Fig. 11, 12). Salda Gölü Belediye Halk Plajı kenarında yer alan yaklaşık 15 bungalov (ahşap) ev ile gelen ziyaretçilere konaklama hizmeti sunulmaktadır. Bu evlerin içerisinde çift ve tek kişilik yatak ve duşakabinler bulunmakta olup, gecelik 100 Türk Lirası karşılığında Yeşilova Belediyesi tarafından konaklama hizmeti sunulmaktadır (Fig. 13-14).



Fig. 13. Göl kenarındaki bungalov evler



Fig. 14. Göl kenarındaki bungalov evler (Ceylan)

Salda Köyü içerisinde apart ve pansiyon tarzı işletmeler bulunmaktadır. Köyde yaklaşık 200 yatak kapasitesine ulaşan bu işletmelerin bir kısmının, ÖÇK Bölgesi içerisinde kalmasından dolayı, henüz işletme ruhsatı alamadığı görülmektedir:

Köyde pansiyon az veya çok var. Ama şimdi biz bunların kaç ruhsatlı kaç ruhsatsız bilmediğimiz için sana bir rakam veremeyiz. 3 tanesi ruhsatlı olur, 5 tanesi kaçak olur, biz bir yerde ihbar etmiş gibi oluruz. ... Köyde apart var, apart sayısını vermeyelim, ama bana kaç yatak var dersin, ortalama ruhsatlı 100 yatak var derim köyde. Ruhsatsızlarla 250 yatak da olabilir. Yeterli mi değil. ÖÇK olduğu için bunlar da şimdi ruhsat alamıyorlar. Hiçbir şey yapamıyorlar, bekliyorlar (K10). ...Şimdi köylü pansiyonculuk yapmak istiyorlar mesela. Ama inşaat yasak olduğu için başlayamıyorlar... (K9). Köyümüzde pansiyon çok, köyümüzün içi hep pansiyon. Çok apart var. Yeri müsait olan yapıyor. Yaz boyunca apartlar pansiyonlar hiç boş kalmadı. Daha hatta boş yer bulamadılar (K7). Köyün içerisinde pansiyonculuk çok. Köylü seviniyor. Mesela ben yen sene yaptıracağım, benim koca bahçem var. Pansiyon yaptıracağım. Ev yaparım 2-3 ailelik. Niye yapmayım ben (K1). Salda Köyü turizmden bir numara yararlanıyor şimdi. Bizim köyde 5-6 kişi evine apart cinsinden bir şey yaptı. Diğerleri de yararlanacak, bir şey yapayım diyorlar. Arazisine konteynır dahi koydurmuyorlar, kaldırtıyorlar (K8).

Kategori 5: Salda Gölü Millet Bahçesi Projesi

Yerel halk, Salda Gölü çevresine yapılacak olan Millet Bahçesi'ni desteklediği, ancak proje ihalesi hakkında kendileri ile detayların paylaşılmadığı ve kendilerine bir bilgi verilmediği gerekçesiyle süreci eleştirdikleri görülmektedir (Tablo 5):

Şimdi Millet Bahçesi yapılacak diyorlar. Millet bahçesi nedir, ne yapacaklar, nereye yapılacak hiçbir kimsenin bir bilgisi yok. Bir şey de demiyorlar şuraya şu yapılacak buraya bu yapılacak. Millet korkusu:

Saldagölünü elimizden alacaklar, yarın imara açacaklar, Türkiye'nin zenginlerine verecekler, bizi katmayacaklar... (K8). Burasına zaten gelecek sene bir şey yaptırmazlar zaten. Millet bahçesi mahkemelik şimdi, o bitti mi buraya başlarlar inşaata. Köylü karşı çıkıyor tabii bu duruma. Köylünün bir şeyi yok ki burada. Millet bahçesine ve hepsine karşı. Buraya gelip gitmelerine bile karşı. Köylü sokulmuyor ki buraya. Köylü turizmin içinde olmak istiyor, kendisi çalıştırmak istiyor, ama veren yok (K4).

Salda Gölü Millet Bahçesi'nin işletme ihalesine yerel halkın dâhil edilmediği ve kendilerinin sürecin dışında tutulduğu belirtilmektedir. Yerel halk olarak turizmin içinde olmak istedikleri, ancak dışardan gelenlere ihaleleri verecekleri yönündeki kaygıların yükseldiği belirlenmiştir. Kırsal kalkınma ve yerel ekonomik gelişme için ihalelere yerel halkın dâhil edilmesi ve kendileri bu konuda teşvik edilmeleri gerektiği ifade edilmektedir.

Millet bahçesi ihalesine çıkıldı, gölü kimin işleteceği belli, ama biz bilmiyoruz onu. Salda gölünü mahkemeye verdiler, millet bahçesi yapımını durdurdular. Mahkeme sonuçlanacak. Valla şimdi biz ona (mahkeme sonucuna) bakıyoruz şimdi. Bize bir bilgilendirme yapmıyorlar... (K8). Muhtemelen buraya yapılacak olan projelerde köylüyü barındırmak istemiyorlar. Çünkü köylüye verirse, elin zengini alamayacak köylünün elinden. ...parası olan basacak ihaleyi alacak. ... Elin zengini geldi mi, köylü ne yapabilir ki abim. Benim çıkarabileceğim para ne ki (K4). ...Millet bahçesinin yapılması buranın halkı için çok iyi olur. Tek kötü tarafı nedir? Belki bu yöre halkını işin içine katmazlar. Millet bahçesi yapıldığında buranın kullanım hakkı kimde olacak bilmiyoruz. Hükümet nasıl yapacak. Devletin elinde. ...Millet bahçesine yapılacak işletmelerin ihalesine köylünün girme şansı yok. Köylünün (ihaleyi) alma şansı yok ki. Cebinde elli bin lirası vardır ama aylık 3 bin lira (kira) dan 36 bin lira yapıyor yıllık. Ben oraya bir de eleman alacağım, malzeme alacağım, neyle alacağım ben onu. Ama deseler ki ihale şartnamesine, yerli halka yüzde yetmiş avantaj. O zaman yerli halkta kalır burası, yerli halk da zorlar kendini biraz. Aksi takdirde yerli halkın buradan ihale alma şansı yok (K11). Doğanbaba köy halkı da olsun istiyorlar millet bahçesini. Ama doğa bozulmasın ama bizim yerel halka bıraksınlar işletmesini. Onlar da öyle istiyorlar. Ben İstanbul'da müteahhittim (mesela), kendi yeğenimi dayımı getirdim koydum buraya, o para burada kalmayacak ki. Bana bir faydası olmayacak ki onun. Hiçbir faydası yok ki bana. Neden gelsin ki o adam buraya (K5). Merkezi hükümet, gölle ilgili bize hiçbir şey sormadan millet bahçesi projesi hazırlıyor. ...Millet bahçesi müteahhite verilmiş. Alan müteahhitler geldi, benimle tanıştılar. Malatyalı. Biz dedi burayı aldık. Bir aya kadar şantiyemizi kuracağız dedi (K12).

Salda Gölü Millet Bahçesi Projesi'nde yöre halkının sürecin içerisine dâhil edilmemesi kırsal ekonomik gelişme ve yoksulluğun azaltılması bakımından negatif bir durumdur. Millet Bahçesi projesi işletmelerinin dışardan gelen sermaye sahiplerine verilmesi, yerel halkın işletmeciliği pozisyonundan çıkıp sezonluk olarak düşük ücretle çalışmasının önünü açabilecektir.

Tablo 5. Millet Bahçesi Projesi'ne İlişkin Tematik Kodlama

Kategori	İfade (Açık Kodlama)	Aksiyel Kod	Seçici Kod
Millet Bahçesi	Köylünün (ihaleyi) alma şansı yok ki Yapılacak olan projelerde köylüyü barındırmak istemiyorlar	İhale Proje Köylü	Millet bahçesi ihalesine köylünün dâhil edilmemesi ve kendilerine bilgi
	Salda Gölünü elimizden alacaklar Millet bahçesi nereye yapılacak hiçbir kimsenin bir bilgisi yok	Bizi katmıyorlar Bilgi verilmiyorlar	verilmemesi tepkiye neden olmaktadır.

Araştırma alanında yapılan gözleme ilişkin bulgular genel olarak değerlendirildiğinde:

Turizmin alandaki ilk gelişimi el yordamı ile gittiği, ancak 2019 yılı içerisinde yerel yönetimlerce çevre düzenlemesi yapıldığı görülmektedir. Gölün beyaz kumsalına özel araçlar ile girilmemesi için ahşap kazıklar ile bariyer oluşturulmuştur. Alanın ekolojik hassasiyeti nedeniyle ÖÇK kapsamında korumaya alındığını ve bu nedenle suda derinleştirilmemesi, sahil kilinin (kumunun) alınmaması, sahilde ateş yakılmaması ve kamp çadırı kurulmaması için gerekli ahşap uyarı levhalarının asıldığı görülmektedir. Ayrıca çöp kutuları, geri kazanım için atık toplama kutucuklarının yerleştirilmiş olduğu ve sahil kenarında resmi polis aracı ile ekiplerin dolaştığı görülmektedir. Plaj girişlerindeki toprak zeminde otopark alanlarının oluşturulmuş olması, plajlara ziyaretçi giriş ücretlerinin alınması alandaki diğer düzenlemeler olarak gözlemlenmiştir. Salda köyü plajı girişinde yer alan yöresel ürün pazar alanında gelen ziyaretçiler ile yöre halkının ilk buluşma (temas) alanı olduğu; bu iki grubun burada alışveriş için iletişim kurduğu görülmektedir. Yerel halktan kadın ve erkeklerin ahşap yapılı işletmelerde (gözleme, büfe, kafe) çalıştığı gözlemlenmiştir. Yöre insanların samimi, içten ve güler yüzlü bir şekilde iletişim kurdukları görülmektedir. Belediye halk plajında çadır ve karavanlarla kamp yapan bireyler ve aile grupları görülmüş, Almanya plakalı bir karavan ile yabancı ziyaretçilerin kamp alanında olması dikkat çekmiştir. Belediye plajı kenarında piknik için ahşap masaların ve çocuk oyun parkının oluşturulduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca belediye işletmesi olan bir restoran işletmesinin de göl kenarında olması dikkat çekmektedir. Salda Gölü Tabiat Parkı ise, ziyaretçi tanıtım merkezi, kır lokantası, çocuk parkı, wc ve soyunma kabini üniteleri ile göl kenarında gelen ziyaretçilere ayrı bir rekreasyon hizmeti sunduğu görülmektedir. Ancak ziyaretçi yoğunluğunun genellikle Salda köyü plajı ve belediye plajında olduğu gözlemlenmektedir. Alana gelen ziyaretçilerin büyük bir kısmının özel araçları ile geldiği, ancak buna karşın PEGAS, ANEX gibi özel tur otobüslerinin alana tur düzenlediği gözlemlenmiştir. Ziyaretçilerin fotoğraf çekmesi yoğun olarak görülürken, ziyaretçilerin bir kısmı deniz mayo kıyafetleri ve havluları ile geldikleri ve gölde yüzdükleri, sahilde güneşlendikleri ve plaj şemsiyesi altında gölgelendikleri; diğer bir kısım insanların ise pantolon ve elbiselerini yukarı katlayarak ayaklarını sığ suya soktukları ve göl kenarında yürüdükleri görülmektedir. Göle gelen ziyaretçilerin sahil gerisinde yer alan wc, duş alma alanları ve ahşap soyunma kabinlerini kullandıkları, Kaymakamlık işletmeleri olan ahşap yapılı büfe ve gözleme kabinlerinden alışveriş yaptıkları, kafe önünde oturarak bu mekânları etkin bir şekilde kullandıkları görülmektedir. Ziyaretçilerin fotoğraf çekimi sırasında, göl kenarında ve su içerisinde yürürken tebessüm etmeleri, gülmeleri alandaki deneyiminin pozitif yönde olduğunu ve bir doyum sağladıklarını göstermektedir. Sonuç olarak, alandaki koruma ve denetimlerin artırıldığı, bilinçlendirme levhaları ve çevre düzenlemelerinin kısmen sağlandığı görülmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, kırsal alanda turizmin gelişimini ve yerel halkın bu konudaki tutumunu belirlemek ve yerel halkın turizmden ekonomik olarak nasıl yararlandığını ortaya koymak için yapılmıştır. Yerel halkın turizmle ilgili tutumu, literatürle tartışılan SDT ve turizmin ekonomik etkileri ile

ilişkilendirilmiştir. Araştırmada, yerel halkın alandaki turizm faaliyetlerinden ekonomik olarak bir fayda sağladığı belirlenmiştir. Yöresel turistik ürünlerin alana gelen ziyaretçilere satılması, kırsaldaki kadınların sezonluk da olsa istihdam edilme imkânı bulması, Salda Köyü içerisindeki yaptırılan pansiyon ve apart otellerde konaklama hizmeti sunulması yerel halkın turizmden elde ettiği faydalar olarak sıralanabilir. Göl çevresinde yaşayan yerel halk, turizmden sağladığı ekonomik fayda nedeniyle, turizmin gelişimine ve alana gelen ziyaretçilere karşı olumlu bir düşünceye sahip olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle, yöresel ev yapımı ürünlerin göl kenarında turistik bir ürün olarak satışa sunulması ve bu ürünlerden yerel halkın ekonomik olarak bir gelir elde etmesi, ev sahibi toplumun turizmin alandaki gelişimine olumlu bakmasına imkân sağlamaktadır. Ayrıca kadınların sezonluk da olsa, göl kenarındaki Kaymakamlık işletmelerinde istihdam edilmesi ve sosyal bir güvenceye kavuşması, kırsal ekonomik gelişme için önemli bir faktördür. Ancak alanın 2019 yılında ÖÇK bölgesi ilan edilmesinden dolayı, yerel halkın çadır ve konteynır işletmelerinde (gözleme, ayran, çay vb.) satış yapmasına izin verilmemesi, köy içerisinde apart otel, pansiyon yapmada ve işletme ruhsatı almada ÖÇK nedeniyle yasal izinlerin verilmemesi yerel halkın alandaki turizmin gelişimine karşı eleştirel olmasına neden olmuştur. Alanda görülen bu durum, Ekici & Çizel'in (2014, 84) "*yerel halk, turizmin gelişiminden fayda sağladıkça turizmin pozitif etkileri konusunda algı seviyelerinin arttığı*" sonucu ile örtüşmektedir. Diğer bir deyişle, SDT'deki "faydacılık" düzeyindeki artış, turizme ve turizmin alandaki gelişimine karşı yerel halkın olumlu bir algıda olmasına neden olmaktadır. Bu durumda ise, çalışmanın bulguları SDT ile örtüşmekte ve SDT ile yapılan diğer araştırmalar (Perdue *et al.* 1987; Yoon *et al.* 2001; Teye *et al.* 2002; Harrill 2004; Lee 2013; Ekici & Çizel 2014) ile benzer sonuçlar göstermektedir.

Salda Gölü çevresinde gelişen turizm faaliyetleri ile sınırlı sayıda da olsa bir istihdamın oluşturulması ve işsizlik sorununa olumlu bir katkı sağlanması, kırsal ekonomik gelişme için önemlidir. Ancak yerel yönetimlerin turizm işletmelerinde bir tekel oluşturması ve yerel halkın işletme yeri açmasına izin vermemesi halkın bu durumu eleştirmesine ve negatif bir tutum göstermesine neden olmaktadır. Kırsal yoksulluğun azaltılmasında yerel halkın turizmin içinde olmasına daha fazla önem verilmeli, hazırlanmakta olan *alan yönetim planı* içerisinde de bu konu etraflıca ele alınmalıdır.

Yerel yönetimlerin alandaki koruma ve denetleme uygulamaları, yerel halkın turizm hususundaki tutumunu negatife çevirmektedir. Göl kenarında ÖÇK nedeniyle sıkı bir koruma ve denetleme faaliyetinin gerçekleştirilmesi, yerel halkın gözleme, tost ve içecek satmasına izin verilmemesine neden olmaktadır. Diğer bir deyişle, yerel halkın önceki yıllarda gözleme, tost ve içeceklerle hizmet verdiği seyyar konteynır ve çadırların Kaymakamlık tarafından kaldırılması, Kaymakamlığın aynı yerde kendisinin bu hizmeti verecek işletmeleri açması, yerel halkın bu durumu eleştirmesine neden olmaktadır. Nitel temalarda bu durum, "*halkın işletmesi yasak, devletin işletmesi serbest*" şeklinde ortaya çıkmaktadır. Yerel halkın göl kenarında seyyar olarak da olsa işletme açmasına izin verilmemesi, kendilerini dışlanmış ve ayrıştırmış hissetmelerine neden olabilecektir. Dışlanma ve ayrışmanın oluşması, ileriki dönemlerde sosyal çatışmayı da beraberinde getirebilecektir. Bu nedenle, göl havza alanının korunmasının gerekliliği ve bu konuda yapılan uygulamaların amacı, yerel halka anlatılmalı ve yöre insanı bu konuda bilinçlendirilmelidir. Ayrıca yöre insanını dışlayıcı kararlar yerine, yerel halkın turizm işletmeleri içerisinde ve planlamaya dâhil edilmesi gerekmektedir.

Salda Gölü kenarına yapılacak olan Millet Bahçesi İşletme İhalesi'nin dışardan gelen kişilere verilmesi ve yerel halkın yöresel ürünlerin satışı dışında turizmin gerisinde tutulması durumunda, yerel halkı turizmin gelişimine karşı bakışı daha olumsuz olacaktır. Bu durum ise, turizmin alandaki sürdürülebilir gelişimini zora sokacaktır. Ayrıca yoksul kırsal kesimin sezonluk olarak alanda istihdam edilmesi, yerel ekonomik gelişme için önemli olsa da kadınların turizmde eğitilerek ve kadın kooperatifleri üzerinden örgütlenmesi sağlanarak turizm içerisinde daha aktif rol

almaları ve kendi işletmelerini kurmaları sağlanmalıdır. Sonuç olarak, kırsal ekonomik gelişme için; yerel halkın gölün alan yönetim planı içerisine dâhil edilmesi, turizmin içerisinde olmasına özendirilmesi ve yönetsel sıkıntılarının giderilmesinin sağlanması gerekmektedir. Başka bir deyişle, yöre insanlarının turizm kaynaklı sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunların çözümü kavuşturulması ile alanda turizm sürdürülebilirliğini sağlayacaktır. Bu nedenle, kırsal kalkınma için, göl alanının çevresel, sosyal ve ekonomik gelişiminin bütüncül olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Altunel M. C. (2009). *Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Verdiği Desteği Etkileyen Faktörlerin Sosyal Değişim Teorisi Açısından İncelenmesi: Alaçatı Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya 2009.
- Ap J. (1992). "Resident" Perception on Tourism Impacts". *Annals of Tourism Research* 19/4 (1992) 669-672. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(92\)90060-3](https://doi.org/10.1016/0160-7383(92)90060-3)
- Baykal F. (2004). "Yerel Ekonomi Ürünlerinin Kırsal Turizm İçin Önemi ve İzmir Örneği". *II. Uluslararası Turizm, Çevre ve Kültür Sempozyumu Bildirileri* (10-11 Mayıs 2004). (2004) 113-125.
- Chuang S. T. (2010). "Rural Tourism: Perspectives from Social Exchange Theory". *Social Behaviour and Personality: An International Journal* 38/10 (2010) 1313-1322.
- co S. & Querini G. (2003). "The Role of Tourism in Sustainable Economic Development". *Presentation at the 43rd Congress of the European Regional Science Association* (27-30 August 2003), (2003) 1-17. https://www.econstor.eu/bitstream/10419/115956/1/ERSA2003_084.pdf
- Çalışkan U. & Tütüncü Ö. (2008). "Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulamaları". *IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildirileri* (23-27 Nisan 2008). (2008) 127-148.
- Çeken H., Karadağ L. & Dalgın T. (2007). "Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma". *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 8/1 (2007) 1-14. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/imported/1046000163/1046000172.pdf>
- Dimitrios S., Avital B., Jason S. & Szivas M. Eds. (2014). "Residents' Support for Tourism Development: The Role of Residents' Place Image and Perceived Tourism Impacts". *Tourism Management* 45 (2014) 260-274. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.05.006>
- Durberry R. (2002). "The Economic Contribution of Tourism in Mauritius". *Annals of Tourism Research* 29/3 (2002) 862-865. DOI: 10.1016/S0160-7383(02)00008-7
- Ekici R. & Çizel B. (2014). "Yerel Halkın Turizm Gelişimi Desteğine İlişkin Tutumlarının Destinasyonların Gelişme Düzeylerine Göre Farklılıkları". *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi* 11/3 (2014) 73-87. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/imported/5000086060/5000080111.pdf>
- Eralp Z. (1974) *Socio-Economic Effects of Tourism towards Communal Changes*. Ankara 1974.
- García F. A., Balbuena V.A. & Cortes M. R. (2015). "Resident's Attitudes towards the Impacts of Tourism". *Tourism Management Perspectives* 13 (2015) 33-40. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2014.11.002>
- Getz D. (1994). "Residents' Attitudes Towards Tourism: A Longitudinal Study in Spey Valley, Scotland". *Tourism Management* 15/4 (1994) 247-258. [https://doi.org/10.1016/0261-5177\(94\)90041-8](https://doi.org/10.1016/0261-5177(94)90041-8)
- Lindberg K. & Johnson R. L. (1997). "Modeling Resident Attitudes Toward Tourism". *Annals of Tourism Research* 24/2 (1997) 402-424. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(97\)80009-6](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(97)80009-6)
- Göktaş-Kulualp H. & Sarı Ö. (2019). "Destekleme Davranışı ve Sosyal Değişim Teorisi Kapsamında Kırsal Turizmin Etkilerinin Değerlendirilmesi". *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi* 8/1 (2019) 643-666. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/82a6/e06a/e0aa/5cb00f063c990.pdf>
- Hanafiah M. H., Raziff J. M. & Izzat Z. M. (2013). "Local Community Attitude and Support Towards Tourism Development in Tioman Island, Malaysia". *Procedia - Social and Behavioural Sciences* 105 (2013) 792-800. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.11.082>
- Harrill R. (2004). "Residents' Attitudes toward Tourism Development: A Literature Review with Implications for Tourism Planning". *CPL Bibliography* 18/3 (2004) 251-266. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.477.4384&rep=rep1&type=pdf>
- Jurowski C., Uysal M. & Williams R. D. (1997). "A Theoretical Analysis of Host Community Resident Reactions to Tourism". *Journal of Travel Research* 36/2 (1997) 3-11. <https://doi.org/10.1177/>

- 004728759703600202
- Látková, P. & Vogt, C.A. (2012). "Residents' Attitudes toward Existing and Future Tourism Development in Rural Communities". *Journal of Travel Research* 51/1 (2012) 50-67. <https://doi.org/10.1177/0047287510394193>
- Lee T. H. (2013). "Influence Analysis of Community Resident Support for Sustainable Tourism Development". *Tourism Management* 34 (2013) 37-46. doi:10.1016/j.tourman.2012.03.007
- Mason P. & Cheyne J. (2000). "Residents' Attitudes to Proposed Tourism Development". *Annals of Tourism Research* 27/2 (2000) 391-409. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(99\)00084-5](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(99)00084-5)
- Mathieson A. & Wall G. (1992) *Tourism, Economic, Physical and Social Impacts*. Longman Specific and Technical, London 1992.
- Meyer D. F. & Meyer N. (2015). "The Role and Impact of Tourism on local Economic Development: A Comparative Study". *African Journal for Physical, Health Education, Recreation and Dance* 21/1:1 (2015) 197-214. <https://journals.co.za/content/ajpherd/21/Issue-11/EJC172415>
- Modeste N. C. (1995). "The Impact of Growth in the Tourism Sector on Economic Development: The Experience of Selected Caribbean Countries". *Economia Internazionale* 48 (1985) 375-385. <https://econpapers.repec.org/article/risecont/0394.htm>
- Oğuzbalaban G. (2017). "Türkiye'de Yerel Halkın Turizme ve Turizmin Etkilerine Yönelik Algı ve Tutumlarına İlişkin Yazın Taraması". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 10/51 (2017) 1321-1329. http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt10/sayi51_pdf/8diger_sosyalbilimler/oguzbalaban_oguz.pdf
- Özdemir M., Gürkam M. İ. & Kırıl M. (2000). "Turizm Hareketlerinin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi: Belek, Karpas ve Girne Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme". *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi* 11/2 (2000) 79-91.
- Perdue R. R., Long P. T. & Allen L. (1987). "Rural Resident Tourism Perceptions and Attitudes". *Annals of Tourism Research* 14/3 (1987) 420-429. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(87\)90112-5](https://doi.org/10.1016/0160-7383(87)90112-5)
- Richardson R. B. (2010). *The Contribution of Tourism to Economic Growth and Food Security*. USAID, Office of Economic Growth, Mali 2010.
- Roberts L. & Hall D. (2001). *Rural Tourism and Recreation: Principles to Practice*. Wallingford, UK: CABI 2001.
- Steiner C. (2006). "Tourism, Poverty Reduction and the Political Economy: Egyptian Perspectives on Tourism's Economic Benefits in a Semi-Rentier State". *Tourism Hospitality Planning and Development* 3/3 (2006) 161-177. <https://doi.org/10.1080/14790530601132286>
- Terzioğlu M. & Gökova U. (2017). "Turizmin Yerel Ekonomik Etkilerinin Belirlenmesi: Marmaris Otelcilik Endüstrisi Örneği". *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi* 28/1 (2017) 27-38. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/e252/3bac/c593/5927388dd7209.pdf?>
- Teye V., Sirakaya E. & Sönmez S. F. (2002). "Residents' Attitudes toward Tourism Development". *Annals of Tourism Research* 29/3 (2002) 668-688. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00074-3](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00074-3)
- Torun E. (2013). "Kırsal Turizmin Bölge İnsanına Katkıları". *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 15/24 (2013) 31-37. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/imported/5000134206/5000123021.pdf?>
- UNCTAD (2010). *The Contribution of Tourism to Trade and Development*. Trade and Development Board, Geneva 2010.
- Ün E., Tutar F., Tutar E. & Erkan Ç. (2012). "Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Türkiye Örneği". *International Conference on Eurasian Economies* (2012) 345-350. <https://www.avekon.org/papers/486.pdf>
- Vaugois N. (2000). "Tourism in Developing Countries: Refining a Useful Tool for Economic Development". (2014 September 10): Kaynak: <http://fama2.us.es>
- Yoon Y., Gursoy D. & Chen J. S. (2001). "Validating a Tourism Development Theory with Structural Equation Modelling". *Tourism Management* 22/4 (2001) 363-372. DOI: 10.1016/S0261-5177(00)00062-5

İnternet Kaynakları

- BM Dünya Turizm Örgütü (2002). *Tourism and Poverty Alleviation* <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284405497> Erişim Tarihi: 05.07.2019
- Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. "İstatiksel Veriler" <https://burdur.ktb.gov.tr/TR-155327/istatistikler-ve-veriler.html> adresinden Erişim Tarihi: 08.08.2019
- Burdur Yeşilova. <https://www.facebook.com/brdryesilova/photos/a.124338815590214/124339225590173/?type=3&theater>. Erişim Tarihi: 11.07.2019